ResearchGate

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: https://www.researchgate.net/publication/320146177

The Evaluation of the Present Situation of Şayak Fabrics and the Preservation as a Turkish Cultural Heritage

Poster · September 2017

CITATIONS
0

READS
177

2 authors:

Elif Kurtuldu
Dokuz Eylul University
22 PUBLICATIONS **5** CITATIONS
SEE PROFILE

Nesrin Dinç Önlü
Dokuz Eylul University
10 PUBLICATIONS **2** CITATIONS
SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

SEAMLESS WOVEN GARMENT DESIGN AND FORM SEARCHING WITH SUSTAINABLE DESIGN CONCEPT View project

All content following this page was uploaded by Elif Kurtuldu on 11 December 2018.

The user has requested enhancement of the downloaded file.

ŞAYAK KUMAŞLARIN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ VE TÜRK KÜLTÜR MİRASI OLARAK YAŞATILMASI

Elif KURTULDU[*]
Nesrin ÖNLÜ[**]

ABSTRACT

The Turks who lived for hundreds of years in the balkan lands from the Ottoman period to today were able to produce their woven fabrics made of sheep and goat wool as a result of their dealing with agriculture and animal husbandry in the direction of the regioan and climate conditions. In this period, it is noteworthy that in Anatolia, weaving is done in hand weaving looms, which are installed in houses rather an industry for the protection of the family tradition because of the fact that purchasing power is low. While serge fabric weaving was a supported production area in the first years of the Turkish Republic, is among to disappearing values although still weaving. They are woven by women in the villages where Balkan immigrants live in the Thrace region and in the Yoruk villages in Anatolia. Today, in many regions of Turkey, the production of serge fabrics is continued in small studios in villages and districts. The support of the production of serge fabrics in villages and districts by private institutions, government agencies and municipalities is important for the survival of Turkish cultural values. It is very important to ensure that the production of the serge fabrics is done in a controlled manner, that the presence of the suppliers is beneficial in terms of protecting our traditional values and that it is realized as a development project for the people of the region. In this paper, regions scanned in the light of the available resources, the situation evaluated comparatively about the development and change process by taking the historical process from the beginning of the weaving, evaluated on the things to be done in order to surviving of serge fabric weaving and living as a Turkish cultural heritage.

GİRİŞ

Osmanlı'dan günümüze bölge ve iklim koşullarının elverişli olduğu Balkan topraklarında ve Anadolu'da dokumacılık; tarım ve hayvancılığa paralel bir şekilde varlığını sürdürmüştür. Bu süreçte başlangıçta bir sanayiden ziyade ev ve atölyelerde yapılıyor olması dikkat çekicidir. Ancak sanayileşme ve sanayileşmenin getirdiği bir takım sebepler ile ev ve atölyelerdeki üretimler tamamen yok olmuş ya da yok olmak üzeredir. Türk Kültürü'nün kaybolmakla karşı karşıya olduğu miraslarından biri de şayak kumaşlardır. Bu çalışmanın amacı; şayak kumaşların el dokuma tezgâhlarında yeniden üretilerek Türk Kültür mirasının bir örneği olarak

[*]Arş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, İzmir.
[**]Prof., Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, İzmir.

korunması ve yaşatılması için mevcut durumun değerlendirilerek önerilerde bulunmaktır.

Şayak kumaş; tekstilde 2/2 dimi örgü ile dokunan, hem çözgü hem atkı ipliğinde koyun ve ya kuzudan elde edilen ştraygarn yün kullanılan, çuhadan daha seyrek, verev görüntüye sahip kumaşlardır (İmer, 1997:232). Bazı şayak kumaşlarda ise; atkı ipliği ştraygarn yün, çözgü ipliği ise pamuk olabilmektedir. En kaliteli şayak kumaşlar; 12/2 yün iplik 12tel/cm çözgü sıklığında, 3,5 ştraygarn yün iplik 10tel/cm sıklıkta ve 145 cm eninde dokunmaktadır. Bir metrekare şayak kumaşın ortalama ağırlığı 470gr/metredir. Ancak 750 gr/metre ağırlığında şayak kumaşlar da üretilmektedir (Miller, 1995:191). Beyaz yani ham rengi ile dokunan şayak kumaşlar dokunduktan sonra fabrikalarda top boyama yöntemi ile kahverengi, siyah, lacivert gibi renklere boyanmaktadır (Başer, 2005:390). Kaba bir kumaştır ve genellikle kalpak yapımında, takım elbiselerde, kışlık pantolon ve ceketlerde kullanılmıştır (Fotoğraf 1).

Fotoğraf 1. Şayak kumaştan yapılmış ceketlerden detay
(http://www.wwiireenacting.co.uk/forum/viewtopic.php?t=63269&p=765416).

Şayak kumaşlar genellikle 7 metre uzunluğunda çözgü iplikleri ile dokunur ancak dokuma sonunda 6 metre uzunluğunda şayak kumaş elde edilir. Daha sıcak tutması için yapılan tepme işlemi ile kumaş yaklaşık beş metre uzunluğunda kullanıma hazır hale gelmektedir.

1. Türk Tarihi'nde Şayak Dokumacılığının Değerlendirilmesi

Şayak kumaşlar özellikle Trakya bölgesinde Balkan göçmenlerinin yaşadığı köylerde, Anadolu'da Yörük köylerinde kadınlar tarafından dokunmuştur. Türk tarihinde şayak kumaşların pek çok bölgede üretilmediği halde birçok bölgede kullanıldığı günümüz arşivlerinden görülmektedir.

İstanbul'da Emirgan'a bağlı Boyacıköy olarak bilinen Ermeni ve Rumların çoğunlukta olduğu köye Sultan III. Selim tarafından 1806-1807 yıllarında Kırk Kilise (Kırklareli)'den şayak kumaş boyamacılığı yapmaları ve yaygınlaştırmaları amacı ile 40 kişilik Kafrariyofı (Kafkaryadı, Kafkariyodi) ailesi getirilmiştir (Cürgül Kaya, 2009:1). Köyün tarihi ile ilgili bu bilgi, dönemde padişah tarafından desteklenen şayak kumaşların saray için de önemli kumaş olduğunu vurgulamaktadır. Şayak kumaşların fabrikalarda üretimine bakıldığında; Sümerbank'ın kuruluşu ile birlikte 1933'te devralınan 1836 yılında Feshane olarak kurulan Defterdar Yünlü Sanayi Müessesesinin o günden yakın bir tarihe kadar silahlı kuvvetlerin, çeşitli resmi kuruluşların ve tüm ulusun elbiselik, paltoluk ve şayak kumaş ihtiyacını karşıladığı

bilinmektedir. Fabrikada üretilen kumaşlar arasında resmi amaçlı kumaşların yanı sıra şayak elbiselik, pantolonluk ve paltoluk kumaşlar da bulunmaktadır (http://www.isteataturk.com /haber/4881/sumer bank 06.08.2017).

Fotoğraf 2. Akhisar'da Aba ve Şayak Fabrikası kurulmasına dair emir. (http://sinanculuk1.blogspot.com.tr/2016/02/akhisar-koyunde-aba-ve-sayak-fabrikasi.html) 03.09.2017

14 Temmuz 1847 yılında İnegöl'e bağlı Akhisar Köyü'nde Aba ve Şayak Fabrikası kurulmasına dair Beratlı Avrupa tüccarlarından Markar oğlu Asador'a verilen izin ve bu izin doğrultusunda fabrikanın kurulması ve işletilmesi ile ilgili gerekli yardımın Hüdavendigar Müşiri Mustafa Nuri Paşa'nın, İnagöl naibi, müftüsü ve kadısına gönderilen emir; o dönemde şayak kumaşların önemini bir kez daha vurgulamaktadır (Culuk, 2016:1). Fotoğraf 2'de verilen izin ve emirde, dahili üretimin arttırılmasında fayda sağlayacağı gerekçesi sunulmuştur. Ancak fabrikanın kuruluşu ile ilgili bir bilgiye rastlanmamıştır.

Yazılı kaynaklar ile desteklenen bilgiler açısından bakıldığında 1867-1873 yılları arasında İngiltere'nin Trabzon konsolosu olarak görev yapan William Gifford Palgrave'in hazırladığı raporda şayak kumaş üretimine dair bilgileri şu şekilde aktardığı görülür:

> *"Yedikır ovasında kurulmuş büyük bir kasaba diye tarif ettiği Merzifon'da çeşitli dokumaların yapıldığı 830 dükkân ve atölyenin varlığını belirterek, bu atölyelerde ada, şayak, iç çamaşır bezi, elbiselik kumaş ve basma üretildiğini kaydetmiştir. Konsolos ayrıca çeşitli zamanlarda dokumaların sergilendiği ve satıldığı panayırlar büyük pazarlar kurulmaktadır"* http://www.merzifondokumalari.com/aboutus.html 06.08.2017

Şayak kumaşların Türk Tarihi'ndeki yeri incelendiğinde 19. yüzyılın son çeyreğinde Uşak'taki büyük tüccarlar tarafından bir sanayi haline getirildiği görülmektedir. Uşak'ta şayak kumaş dokumacılığının bu derece gelişmiş olmasının nedenlerinden biri bölgede Orta Asya'dan göçüp gelen Yörüklerin el sanatı olan halı dokumacılığının bir geçim kaynağı olarak yaşatılmasıdır (http://www.usakkulturturizm.gov.tr/TR,160574/ilkler-sehri--usak.html). Tiritoğlu Mehmet Paşa, Hamzazade Hacı Hüseyin, Hacı Gedikzade ve Hacı Mustafa Efendiler şayak kumaş ve halı üretmek amacı ile 1898 yılında bir fabrika kurmuştur. Ardından Yılancızadeler ve 1902 yılında Bacakzadeler, 1905'te Bıçakçızade biraderler ve Mehmet Zeki Kumpanyası iplik fabrikaları açılmıştır. 1910 yılında

Hamzazade ve ortakları tarafından şayak fabrikası kurulmuştur. Bu fabrikalar Türk Tarihi'ndeki ilk şayak kumaş fabrikaları olmaları açısından önemlidir. Sadece şayak üretimi yapan fabrika ise 21 şubat 1926 yılında Uşak'ta kurulmuştur (http://www.usakkulturturizm.gov.tr/TR,160574/ilkler-sehri--usak.html). Ancak 2014 yılında, 119 yıldır ayakta kalan Fotoğraf 3'deki Tiritoğlu Şayak Fabrikası, Uşak Kentsel Dönüşüm alanı içerisinde yer aldığı gerekçesi ile yıkılmak istenmiş ve halkın tepkisi ile yıkımın durdurulması kararı alınmıştır.

Fotoğraf 3. Tiritoğlu Şayak Fabrikası, 1922, Uşak.

Türk tarihinde şayak kumaşın önemli olmasının nedenlerinden biri 3 Ağustos 1910'da *"Askeri Serpuş Talimatnamesi"* ile haki renkli şayak kalpağın resmi kıyafet olmasıdır (Kalkan, 2007:1). 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Hereke Fabrika-i Hümayunu'nun da yeni üretim mekânları kurulmuştur. 1918 yılında Hereke Fabrika-i Hümayunu giderek bir yünlü dokuma fabrikasına dönüşmüştür. Çuha, Şayak ve İplik dairelerinde tezgâh sayısı 20'den 52'ye çıkarılarak, kapasitesi arttırılmıştır (Toprak, 1985b:1348-1359). 1902 yılında Hazine-i Hassa Nazırı Sakız Ohannes Efendi tarafından Çuha, Şayak ve İplik Dairesi açılmıştır (Toprak, 1985a: 1340-1347). 1967 yılında 38, 1983 yılında ise 78 atölye ve fabrikaya ulaşılmıştır.

1 Ocak 1921'de TBMM Yerli Malı Elbise Kullanımı hakkındaki kanun teklifi ve komisyon raporunda Kütahya milletvekili Ragıp Bey *"Uşak'taki iki şayak fabrikasından ayda on bin metre şayak kumaş üretilmekte, ancak ihtiyacın ayda bir milyon metre şayak olduğu açıktır. Bu nedenle de Yüce Meclis'in dokumacılık sanatı hakkında güzel bir usul düşünüp de bir kanun ve bir mükellefiyet ortaya koyarsa, zannederim Memleketimize en büyük hizmet bu olacaktır"* sözleri ile şayak kumaş üretiminin arttırılması gerekliliğini vurgulamıştır. Ragıp Bey'in sözlerinin ardından hazırlanan Komisyon Raporu'nda şu maddeler yer almaktadır:

> *"Madde 1. Bilumum devlet adamları, memurlar, askerler ve halk yerli kumaş ve şayaklardan mamul elbise giymeye mecburdur. Madde 2. Ordu için lüzumlu bilumum kumaş ve şayak yerli hammaddeden tedarik edilecektir" (*TBMM Zabıt Ceridesi, 1921: 514-515).

2. Günümüzde Şayak Kumaşların Üretilmesi ve Yaşatılması Kapsamında Yapılan Çalışmalar

Günümüzde Türkiye'nin pek çok bölgesinde köylerde ve ilçelerde küçük atölyelerde şayak kumaşların üretimine devam edilmektedir. Ulaşılabilen kaynaklarda; Eskişehir' Mihalıççık ilçe ve köylerinde, İstanbul Çatalca ilçe ve köylerinde, Silivri ilçe ve köylerinde, Kırklareli Pınarhisar, Poyralı ve Karaabalar köylerinde, Kofçaz Kocayazı köyünde, Balıkesir Turplu, Balya Kayalar, İvrindi, Kepsut, Dursunbey köylerinde, Mersin Anamur, Afyon ve Uşak'ta şayak

dokumacılığın yapıldığı bilinmektedir (http://www.balikesirkulturturizm.gov.tr/TR,65894/geleneksel-halk-sanatlar i.html).

Yörüklerin yoğun olduğu bölgelerde şayak kumaşlar, çulfallık adı verilen ahşap dokuma tezgahlarında üretilerek ceket, pantolon, kalpak, şalvar veya kıl haba olarak kullanılmıştır. Günümüzde Anamur'da bazı kadınların hala üretime devam etmektedir. Yörüklerin hala siyah veya gri şayak kumaştan yapılmış pantolonlar giydiği de görülmektedir. Ancak Anamur'da şayak kumaşlarının üretiminin yeniden kazandırılması için henüz bir çalışma yapılmadığı görülmektedir.

Fotoğraf 4. Balıkesir Turplu Köyü, Şayak Kumaş Dokuma Kursu. http://www.star.com.tr/ege/vali-turhan-koylu-kadinlarla-sayak-dokudu-haber-715627/ 06.08.2017

Şayak kumaşların sıkça üretildiği Trakya bölgesinde ise üretimin yaşatılması kapsamında farklı bölgelerde çalışmalar yapılmaktadır. Bu bölgelerden biri Balıkesir merkezine bağlı Turplu Köyü'dür Acaröz (2012). Balıkesir'de yapılan bu eğitimi şu şekilde aktarmıştır:

> *"Balıkesir Halk Eğitim Merkezi ve İşkur tarafından 2012 yılında ortaklaşa yürütülen 'Şayak Kumaş Dokuma Kursu' adlı bir aylık eğitim gerçekleştirilmiştir. Bu eğitim ile hem 23 kadına meslek kazandırılmış hem de yok olmaya yüz tutan şayak dokumacılığı da yeniden canlandırılmıştır. Eğitimin usta öğreticiliğini ise geçimini 60 yıldır şayak dokumacılığından kazanan 78 yaşındaki Turplu köy sakini Fatma Kayhan yapmıştır"* (Acaröz, 2012).

Kırklareli Folklörü Araştırmacısı Zekeriya Kurtulmuş'un gerçekleştirdiği saha çalışmaları, Trakya'da şayak kumaşların tarihi ile ilgili oldukça önemli bilgiler sunmaktadır. Geçtiğimiz yüzyılın ortalarına kadar hemen hemen her köyde ve evlerin pek çoğunda dokuma tezgâhlarının bulunduğu aktarılmıştır. Kırklareli ve civarında hayvancılığın yoğun bir biçimde yapılıyor olması, suya rahat ulaşılabilen kesimlerde yünün oldukça fazla elde edilmesi ve küçük sığ havuzlarda temizlenerek dokumaya hazır yün haline getirilmesi oldukça önemlidir. Özellikle kış mevsiminde daha soğuk olan Balkan köylerinde, koyun-keçi yününden elde edilen şayak kumaşlara rastlanmaktadır. Bu kumaşlar; içlik, yelek, ceket, pantolon daha sert ve kalınları ise kıl kalpak olarak kullanılmaktadır (Karaca, 2011:1). Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yöresel el sanatlarını canlandırmak, yaygınlaştırmak ve gelecek nesillere aktarabilmek amacı ile başlattığı çalışmalar kapsamında pilot bölge olarak seçilen Kırklareli Poyralı Köyü'nde dokumacılık eğitimi; usta-öğretici olarak seçilen köy sakini Resmiye Gökerbüyük tarafından verilmiştir. Ancak

eğitimde şayak kumaş üretimi gerçekleştirilmemiştir. Bölgenin önemli dokuma yapılarından olmasına rağmen şayak kumaşların üretimi ile ilgili bir çalışmanın yapılmamış olması Türk Kültürü'nün korunması ve yaşatılması açısından dikkat çekici bir eksikliktir. Kırklareli'nde kökleri Yörük Türklerine dayanan Karaabalar Köyü'ne adını vermiş şayak kumaşlar; dönemde yaygın bir şekilde üretilip kullanılmasına rağmen günümüzde üretilmemektedir (Karaca, 2011:1). Kırklareli'ne bağlı kökleri Pomaklara dayanan ve Pomak Köyü olarak da anılan Kocayazı Köyü'nde de şayak kumaşlar üretilmiş ve uzun yıllar kullanılmıştır. Ancak günümüzde bölgede şayak üretimi yapılmamaktadır (Karaca, 2011:1).

SONUÇ

Yukarıda verilen bilgilerden de anlaşılacağı gibi, Türk Kültürü'nde önemli bir yere sahip olan şayak kumaşların bir el dokumacılığı olarak üretiminin, sektör gelişimi ile rekabet edememesi, yaşam koşullarının değişmesi gibi sebepler ile her geçen gün azaldığı görülmektedir. El sanatı olarak şayak dokumacılığının yok olup gitmemesi ve yeniden kazandırılması için öncelikle özel kuruluş ve devlet kurumları tarafından desteklenmesi, yapılan projeler ile yaşatılması, iç ve dış pazarda tanıtımlarının en iyi şekilde yapılması ve üreticiyi teşvik edecek derecede pazar payının sağlanması gerekmektedir (Önlü, 2010:58).

Günümüzde halk eğitim merkezleri ve belediyelerin desteği ile yerel kültürün yaşatılması amacıyla gerçekleştirilen projeler ile yerel halkın mesleki eğitiminin de sağlandığı görülmektedir. Bu projelerin yanı sıra bilimsel araştırma projeleri ile el dokumacılığımıza ait yapılan sürdürülebilirlik çalışmaları içerisinde şayak kumaşların da yer alması gerektiği düşünülmektedir. kooperatifler, üniversitelerdeki ilgili bölümler, Kültür Bakanlığı, yöresel sanayi kuruluşları, devlet ve özel sektör kuruluşları gibi pek çok kurumun ve Türk tekstil tasarımcı ve sanatçılarının desteği ile şayak kumaşların uluslararası platformlarda bir Türk kültür örneği olarak tanıtılması da yapılabilecek bir başka sürdürülebilirlik çalışması olacaktır. Ev tekstilinde son yıllarda el işçiliğinin ön planda olduğu kumaşların daha yoğun bir şekilde tercih ediliyor olması yapılacak çalışmalar için iyi bir fırsat sunmaktadır. Bu tercihin sebebi, el dokumalarının, sanayi üretimindeki gibi seri olmaması, dokuma esnasında dokumacısının kişisel ilavelerinin bu kumaşların özel bir ayrıcalık vermesidir (Önlü, 2010:58).

Bu sebeplerle; özellikle Türkiye'nin önemli tekstil kuruluşlarının desteği ile el dokuma tezgahlarında günlük yaşantıda ..... amaçlarla, yörede .... amaçlarla kullanılmak üzere üretilen şayak kumaşların, günün moda anlayışına uygun biçimde tasarlanıp sunulması, iç ve dış pazarda el dokumalarına karşı taleplerin artmasını sağlayarak, yapılan çalışmaların da devamlılığını sağlayabilecektir. Günümüzde şayak kumaşlardan geleneksel olarak yaylada yörükler tarafından İngiliz pantolonuna benzer yanları düğmeli pantolonlar üretilip giyilmekte, bunun yanında yelek ve potur yapılmaktadır. Şayak kumaşlar, geçmiş ve günümüz örneklerinde geleneksel ve günlük giysilerde yelek, pantolon ve ceketin olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ürünlerin yanında modern görünümlü el sanatı ürünlerinin arttırılması amacıyla moda anlayışı çerçevesinde yeniden canlandırılabilir niteliğe sahiptir. Çoğunlukla giysilik kumaş olarak karşımıza çıkan şayak kumaşlar, kışın sıcak yazın serin tutabilme özelliğinden dolayı yalıtım malzemesi ve iç mekân tekstili olarak da kullanılabilir bir yapıdadır. Sürdürülebilirliğin arttırılması için daha soğuk iklimlerde kullanılabilecek yalıtım ve

iç mekân tekstilleri olarak da yenilikçi ürünler tasarlanabilir. Yapılacak tüm araştırma, geliştirme, tasarım ve üretim süreçleri; Türk kültürümüze ait değerlerin korunması ve yaşatılması kapsamında büyük önem arz edecektir.

KAYNAKÇA

BAŞER, Güngör (2005). *Dokuma Tekniği ve Sanatı,* Cilt 2, İzmir: TMMOB Tekstil Mühendisleri Odası Yayınları.

İMER, Zahide (1997). *Dokuma Tekniği I,* Ankara: Cem Web Ofset, Yeniden Düzenlenmiş 3. Baskı.

MILLER, Edward (1995). *Textiles: Properties and Behaviour in Clothing Use,* London: Redwood Books, Batsford Ltd.

TOPRAK, Zafer (1985)a, *Osmanlı Devleti ve Sanayileşme Sorunu, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi,* Cilt: 5, İstanbul.

TOPRAK, Zafer (1985)b, *İkinci Meşrutiyet ve Osmanlı Sanayi, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi,* Cilt: 5, İstanbul.

Makaleler

ÖNLÜ, Nesrin (2010). *"Ege Bölgesi El Dokuma Kaynakları"*, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 'Sanat' Dergisi, Sayı: 17, Yıl:2010, ss. 47-60.

İnternet Kaynakları

CULUK, Sinan (2016). *Akhisar Köyünde Aba Ve Şayak Fabrikası Kurulması İzni* http://sinanculuk1.blogspot.com.tr/2016/02/akhisar-koyunde-aba-ve-sayak-fabrikasi.html 03.09.2017

CÜRGÜL KAYA, Seda (2009). *Boyacıköy,* http://sedacurgulkaya.blogspot.com.tr/2009/09/boyackoy.html 17.09.2017

TBMM Zabıt Ceridesi (1 Ocak 1921). http://www.tbmm.gov.tr/ 03.09.2017.

(http://www.isteataturk.com/haber/4881/sumerbank 06.08.2017

http://www.merzifondokumalari.com/aboutus.html 06.08.2017

http://www.usakkulturturizm.gov.tr/TR,160574/ilkler-sehri--usak.html 03.09.2017

KALKAN, Ersin (2007). *1. Dünya Savaşı Yıllarında Türk Asker Kıyafetleri,* http://www.hurriyet.com.tr/1-dunya-savasi-yillarinda-turk-askeri-kiyafetleri-6465922 06.08.2017

http://www.balikesirkulturturizm.gov.tr/TR,65894/geleneksel-halk-sanatlari.html 04.09.2017

ACARÖZ, Mahmut (2012). *Vali Turhan Köylü Kadınlarla Şayak Dokudu* http://www.star.com.tr/ege/vali-turhan-koylu-kadinlarla-sayak-dokudu-haber-715627/ 06.08.2017

KARACA, Mustafa (2011). *Karaabalar Köyü,* (http://www.sarantalikoylum.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1037:karaabalar-koeyue&catid=51:koeylerimiz&Itemid=227 01.09.2017